

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
В МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИTHE HISTORICAL PRECONDITIONS OF DISTANCE LEARNING
IN MEDICAL INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

У статті з'ясовано такі історичні передумови дистанційного навчання в медичних закладах вищої освіти: 1) виняткове збільшення обсягів медичних знань і швидка зміна самого розуміння подій, фактів, явищ. За останні декілька років людство отримало стільки нових медичних знань, скільки не отримувало впродовж усієї історії нового розвитку; 2) аналіз обсягу діагностичних і лікувальних даних, що постійно зростає, зумовлює швидку зміну концепцій, уявлень і навіть стандартів. Здійснено історичний огляд розвитку дистанційного навчання в медичній галузі в світі та проаналізовано сучасний стан та перспективи розвитку дистанційного навчання з закладах вищої медичної освіти України. Розвиток інформаційних технологій значно впливає на усі сфери життя та діяльності людини. На освіту теж вплинули інформаційні технології, їх використання має важливе значення для створення та вдосконалення всіх складників освітнього процесу, формування компетентностей майбутніх фахівців усіх галузей знань та спеціальностей. Важливим завданням вищої медичної освіти є підготовка компетентного лікаря, який не лише надаватиме якісну медичну допомогу, а й умітиме адаптуватися до змін та особливостей інформаційного суспільства та активно використовуватиме новітні технології. Стрімкий розвиток системи вищої медичної освіти провокує нові вимоги та норми професійної підготовки майбутніх лікарів згідно з потребами сучасного суспільства.

Очевидно, що особливого значення набуває інформаційна децентралізація освіти. Вона сприяє актуальному вирішенню проблем забезпечення соціальної рівності, які полягають у створенні рівних можливостей для отримання медичної допомоги та медичної освіти незалежно від місця проживання та стану здоров'я і соціального статусу, а також у забезпеченні стрімкого розвитку дистанційного медичного навчання у світі. Доведено, що використання дистанційного навчання в медичній вищій освіті стало невід'ємною частиною навчання студентів-медиків. Кожного року з'являється щось нове: віртуальні пацієнти, електронні медичні курси для планшетних комп'ютерів, віртуальні мікроскопи, масові відкриті онлайн-курси.

Ключові слова: історичні передумови, дистанційне навчання, медичні заклади вищої

освіти, розвиток дистанційного навчання, студенти-медики.

The article analyzes the historical preconditions of distance learning in medical institutions of higher education: 1) an exceptional increase in the amount of medical knowledge and a rapid change in the understanding of events, facts and phenomena. Over the past few years, humanity has received so much new medical knowledge as it has received throughout the long history of new development; 2) an ever-increasing amount of diagnostic and medical data analysis prompts rapid change in concepts, and even standards. A historical review of the development of distance learning in the medical field in the world is carried out, and the current status and prospects of distance learning from higher education institutions of Ukraine are analyzed. The development of information technology has a significant impact on all spheres of human life and activity. In education, too, not without the influence of information technologies, their use plays a significant role in the creation and improvement of all components of the educational process, the formation of competencies of future specialists in all fields of knowledge and specialties. An important task of higher medical education is to train a competent physician who will not only provide quality medical care, but also be able to adapt to the changes and features of the information society and actively use the latest technologies. The rapid development of the system of higher medical education provokes new requirements and norms for the professional training of future doctors in response to the needs of the modern society.

Obviously, the information decentralization of education is of particular importance. It promotes the urgent solution to the problems of ensuring social equality, namely the creation of equal opportunities for health care and medical education regardless of place of residence, as well as health status and social status, the rapid development of remote medical education in the world. It has been proved that the use of distance learning in medical higher education has become an integral part of the training of medical students. Every year there is something new: virtual patients, electronic medical courses for tablet computers, virtual microscopes, massive open online courses.

Key words: historical background, distance education, medical institutions of higher education, development of distance learning, medical students.

УДК 37.012.2

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-15-1-6>

Кучеренко І.І.,

старший викладач кафедри медичної і біологічної фізики та інформатики Національного медичного університету імені О.О. Богомольця

Постановка проблеми у загальному вигляді.

На сучасному етапі розвитку суспільства відбуваються швидкі зміни на ринку праці, висуваються нові вимоги до рівня підготовки фахівців. Отже, актуальними вимогами роботодавців до потенційних працівників є підвищення кваліфікації, професійна перепідготовка, вміння швидко адаптуватися до нових технологій. З огляду

на це професійна освіта має бути доступною для населення. Це дасть додаткові можливості з працевлаштування фахівцям і додаткові можливості для вирішення кадрових завдань роботодавцям. Одним зі способів подолання такої проблеми сьогодні є дистанційне навчання. Воно є однією з ефективних і перспективних систем підготовки фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дистанційну освіту досліджує багато вчених. Серед зарубіжних науковців заслуговують на увагу такі, як Д. Баат, Ч. Ведемейєр, Б. Гершунський, М. Гурьянова, А. Густир, В. Жуков, В. Загвязинський, К. Зуєв, М. Карпенко, Д. Кіган, М. Г. Мур, В. Нікітін, В. Овсянников, Є. Полат, В. Солдаткін, В. Тихомиров, В. Фірсов, А. Франц, Б. Холмберг, А. Хуторський та інші. Кожен із них намагався дати визначення понять дистанційної освіти та описати структурні елементи системи дистанційного навчання. В Україні питання дистанційної освіти досліджують О. Абакумова, М. Банчук, В. Биков, О. Борзенко, Н. Жевакіна, Ю. Жук, Г. Козлакова, М. Козяр, І. Кондіус, І. Мельничук, С. Мигович, О. Мінцер, Л. Момоток, В. Олійник, О. Овчарук, І. Підласий, Б. Шуневич та інші. Предметом їх розгляду стали проблеми термінології та термінографії дистанційного навчання, інформаційно-програмне забезпечення дистанційної освіти, філософія практичного використання дистанційної медичної освіти, концепція проектування розвивальних середовищ дистанційного навчання в умовах використання континууму сучасних телекомунікаційних технологій.

Особливості дистанційної освіти в медицині стали предметом розгляду таких науковців, як У. Луцик, А. Машейко, І. Машейко, І. Мельничук, Г. Пелешенко, С. Ястремська та інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте питання історичного розвитку дистанційного навчання в медичних закладах вищої освіти не було предметом цілісного педагогічного дослідження, хоча в науковій літературі існують ідеї, що потребують подальшого вивчення й систематизації.

Мета статті – з'ясувати історичні передумови дистанційного навчання в медичних закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Зазначимо, що дистанційне навчання не є винаходом ХХ століття. Вважається, що вперше ідея про запровадження в систему освіти дистанційного навчання виникла, коли з'явилася поштова марка. Саме цей винахід відразу викликав ідею І. Пітмана, винахідника одного з методів стенографії, поширити цей метод дистанційно. Він створив курси кореспондентського навчання, щоб за допомогою листування навчити свого методу стенографії [12].

Для з'ясування історичних передумов дистанційного навчання в медичних закладах вищої освіти слід, на нашу думку, звернутися до історії розвитку дистанційної освіти загалом. Так, аналіз наукової літератури (В. Варава, Ю. Василенко, М. Карпенко, А. Сахненко, О. Хара) дав змогу зазначити, що історія появи дистанційної освіти починається з 1700-х років. Так, у 1728 році К. Філіпс опублікував оголошення про набір сту-

дентів для вивчення стенографії в будь-якій точці країни шляхом обміну листів. Це стало початком освіти на відстані.

Значний внесок у розвиток дистанційної освіти здійснив І. Пітман, який 1840 року розсилав листи зі своїми уроками поштою всім бажаючим. Далі до такого способу навчання долучилися німецькі педагоги Ч. Тусен та Г. Ланченштейд, які 1856 року заснували інститут заочної форми освіти в Берліні. Навчання в цьому інституті відбувалося шляхом розсилки листів з навчальним матеріалом, контрольних робіт, наукових робіт тощо.

Зауважимо, що знаковим для дистанційної освіти в США став 1873 рік, коли були створені перші заочні школи. А.Е. Тікнор уперше заснувала товариство для жінок, у якому студенти навчалися на відстані за допомогою поштових пересилань. Роком пізніше А. Пітман запропонував створити свою програму навчання за допомогою пошти.

1877 року найстаріший шотландський Університет Святого Андрія запропонував програму заочного навчання для жінок на звання ліцензіата мистецтв, яка діяла протягом 55 років. За цією програмою навчалися жінки з усього світу – аж до Палестини, Кенії та Китаю [2].

У 1891 році було відкрито перший дистанційний заклад освіти в США. Ним став університет Чикаго. А з 1899 року в Канаді Королівський університет розпочав навчання студентів на відстані [3].

Зауважимо, що процес розвитку дистанційної освіти прискорився у першій половині ХХ століття з появою нових технологій. Тоді було запропоновано дистанційне навчання в різних форматах і для широкого кола студентів. Слід наголосити, що з винаходом радіо процес розробки навчання на відстані поширився, стали доступними нові форми роботи зі студентами. Вважається, що перший університет, який впровадив радіо в навчання, був Державний університет Пенсільванії. Сталося це 1922 року. А вже 1925 року Державний університет Айови почав пропонувати кредити для навчання протягом п'яти курсів радіомовлення. 1934 року цей самий університет запустив перший у світі освітній канал, який працює й донині.

З появою телебачення у 1950-х роках розвинулися телевізійні курси. Отже, до 1953 року телевізійне мовлення курсів стало вельми поширене серед університетів США та Європи.

1968 року можна було отримати акредитований диплом на базі дистанційної освіти в Університеті Лінкольна, штат Небраска.

Наголосимо, що у 1960-х роках дистанційне навчання отримало міжнародне визнання та стало активно розвиватися за підтримки ЮНЕСКО. 1963 року прем'єр-міністр Англії Г. Вільсон оголосив про створення Ефірного університету, який передбачав об'єднання всіх закладів освіти, які використовують дистанційне навчання. 1969 року

в Англії був створений Відкритий університет (Open University). Сьогодні цей університет дуже популярний, у ньому навчається понад 200 000 студентів із різних країн за різними напрямками.

Важливим у розвитку дистанційного навчання, на нашу думку, є створення 1970 року каліфорнійської робочої групи, метою якої була розробка навчальних телевізійних курсів. Пізніше була створена ціла організація, що мала назву "Coastline Community College". Вона пропонувала навчальні фільми університетам, бібліотекам і каналам суспільного телебачення. 1976 року відкрився перший віртуальний коледж, який навчав за програмою Coastline. Проте одна технологія швидко змінювала іншу, і незабаром було запропоновано викладати онлайн-курси через супутникові станції.

Згодом для дистанційного навчання стали використовувати комп'ютери. Ще у 60-х рр. XX століття компанія IBM розробила унікальну програму дистанційного навчання Coursewriter. Її можна було налаштувати на різні види занять, і вона використовувалася в університеті Альберти з 1968 по 1980-і рр. на 17 різних курсах.

З винаходом інтернету людство зробило ще крок уперед в освітніх технологіях.

Протягом 80-х років XX століття технології навчання в режимі реального часу вдосконалювалися, завойовували популярність серед компаній і освітніх установ. 1981 року Інститут стратегії та управління в США почав розробляти програму онлайн-курсів. 1985 року Південно-східний університет запропонував акредитовані дипломи, отримані через систему онлайн-курсів. 1989 року був запущений університет Фенікса, де навчання проводилося в режимі реального часу.

Важливою подією для розвитку дистанційного навчання стало створення 1987 року Асоціації дистанційного навчання США (United States Distance Learning Association-USDLA), основна мета якої – розроблення загальної стратегії дистанційної освіти та сприяння створенню нових технологій дистанційного навчання [2].

Протягом 1990-х років освітні установи використовували різні технології дистанційної освіти як у режимі синхронного, так і асинхронного навчання.

1992 року Університет штату Мічиган розробив за допомогою комп'ютера індивідуальний підхід до онлайн-навчання. 1994 року університет запропонував віртуальну школу навчання (VSS) деяким своїм студентам-психологам. Окрім цього, 1994 року компанія в Нью-Гемпширі, що займається дистанційною освітою, розробила програму CALCampus, яка надає можливість навчання, адміністрування та пересилання матеріалів виключно через інтернет.

1997 року компанія Blackboard розробила стандартну платформу для управління та надання курсів. Сьогодні компанія є світовим лідером у сфері

дистанційних технологій, її продукти використовують більше 10 000 організацій по всьому світові.

У 2000-х роках дистанційне навчання стало домінуючим. Система інтернету вдосконалювалася, ставала доступнішою, також розвивалися й технології дистанційного навчання. Завдяки цьому кількість університетів, які використовують інтернет-технології, зростає.

Отже, узагальнивши все зазначене вище, вважаємо за необхідне виокремити етапи розвитку дистанційного навчання у світовому масштабі. Так, Б.І. Шуневич виокремила такі три етапи розвитку дистанційного навчання у вищій школі країн Європи та Північної Америки:

I етап – 1840–1960-ті рр. – кореспондентське навчання (Західна і Центральна Європа, Північна Америка). Цей етап збігається з початком індустріалізації суспільства;

II етап – 1970–1980-ті рр. – відкрите і дистанційне навчання (Західна і Центральна Європа та Північна Америка);

III етап – 1990-ті рр.–2007 р. – електронне дистанційне навчання. (Західна, Центральна, Східна Європа, Північна Америка) [15].

Науковець зауважує, що початки другого та третього етапів відповідно збігаються з початками інформатизації суспільства та глобалізації освіти [15].

Сучасне дистанційне навчання дозволяє виокремити ще й четвертий етап у його розвитку, який розпочався 2007 року та триває дотепер. Для цього етапу характерним є розвиток світового ринку дистанційного навчання, який триває досить активно, чому сприяє, з одного боку, підвищення попиту на освітні послуги, а з іншого, – розвиток інформаційних технологій і зростання числа користувачів інтернету.

Зауважимо, що найбільше споживачів дистанційного навчання сконцентровано в США й Канаді, а серед європейських країн – у Великій Британії, Німеччині, Італії та Франції. У США дистанційне навчання пропонують понад 200 університетів і тисячі коледжів, а кількість онлайн-курсів збільшується приблизно на 30–40% щороку. У Великій Британії різноманітні дистанційні програми пропонують понад 50 університетів.

У різних сферах спостерігається неоднозначне ставлення до дистанційного навчання. Сьогодні найбільш затребуваним воно є в корпоративній сфері для заміни традиційних тренінгів і у сфері освіти під час вивчення окремих курсів. Окрім того, такий варіант навчання завойовує все міцніші позиції у фінансовій і IT-сферах, у процесі перенавчання державних службовців, в охороні здоров'я.

У січні 2013 р. у Давосі відбувся круглий стіл, присвячений дистанційній освіті. Учасники круглого столу дійшли висновку, що майбутнє за онлайн-освітою. Підтвердженням цього висновку

є факти про те, що в низці країн (Китай, Латвія, Нідерланди, Алжир, Велика Британія, Туреччина тощо) від 10 до 25% студентів отримують освіту в закладах дистанційного навчання [7]. Серед американських закладів вищої освіти 65% уже ввели дистанційне навчання у свої стратегії розвитку. Представники Гарвардського університету й Масачусетського технологічного інституту у травні 2012 р. оголосили про запуск спільного проекту дистанційного онлайн-навчання edX. 2014 року в проєкті брало участь 50 закладів із різних країн світу. Також успішними проєктами, що стартували 2012 р., є Coursera та Udacity, що навчають сотні тисяч студентів [6].

У контексті нашої статті вважаємо за необхідне зазначити, що в Україні процес упровадження дистанційного навчання розпочався значно пізніше. Так, вітчизняний дослідник Ю. Василенко визначає початок розвитку дистанційного навчання в нашій країні серединою 1990-х років і говорить про етапи становлення й розвитку дистанційного навчання. До таких етапів він відносить початковий, етап активного розвитку, етап застійного поступу та поточний [5].

Отже, перший етап розвитку дистанційного навчання в Україні тривав з 1995 р. по 2000 р. На цьому етапі Міжнародним науково-навчальним центром інформаційних технологій та систем (МНУЦ) Національної Академії Наук та Міністерства освіти і науки було створено телекомунікаційну дидактичну лабораторію для поширення в Україні нових методик і педагогічних технологій дистанційного навчання на основі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Слід наголосити, що упродовж цих років було розв'язано завдання з інформатизації суспільства та створення в країні інфраструктури мережі інтернет, створено перші розробки в галузі дистанційного навчання, здійснено окремі міжнародні проєкти, а також науковою спільнотою та органами управління освіти була усвідомлена необхідність комплексного підходу до проблеми впровадження дистанційного навчання на державному рівні. У 1997–1998 рр. в Україні проводяться всеукраїнські конференції, присвячені питанням розбудови освітньої інформаційної інфраструктури держави, створенню освітніх мереж тощо. Результатом проведення однієї з конференцій стало рішення про створення Асоціації користувачів телекомунікаційної мережі закладів освіти і науки України з координуючим Центром Європейської інтеграції у місті Києві, яка отримала офіційну назву «Українська науково-освітня телекомунікаційна мережа «УРАН». Тоді ж створюються перші організаційні структури при закладах вищої освіти, що займаються впровадженням дистанційного навчання (Проблемна лабораторія дистанційного навчання при Національному технічному університеті «Харківський політехнічний

інститут», лабораторія дистанційного та віртуального навчання при Харківському національному університеті радіоелектроніки тощо), з'являються перші наукові розробки з питань практики та теорії дистанційного навчання таких українських учених, як П. Дмитренко, В. Кухаренко, В. Олійник, Ю. Пасічник. Завершенням означеного етапу розвитку дистанційної освіти в Україні Ю. Василенко вважає створення Наказом Міністра освіти і науки України № 293 від 07.07. 2000 року структурного підрозділу Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут» – Українського центру дистанційної освіти (УЦДО) та затвердження 20.12. 2000 року Міністерством освіти та науки України концепції розвитку дистанційної освіти в Україні.

Другим періодом становлення дистанційного навчання є, на думку Ю. Василенко, період протягом 2000–2004 рр. Науковець зазначає, що протягом цих років відбувається бурхливий розвиток дистанційної освіти. Важливим є прийняття двох документів. Кабінетом Міністрів України була прийнята програма розвитку системи дистанційного навчання на 2004–2006 роки у 2003 році [13]. Міністерством освіти і науки було прийняте положення про дистанційне навчання у 2004 році [10]. Також другий період характеризується низкою ініціативних пропозицій від закладів вищої освіти щодо створення Української системи дистанційної освіти. Активно створюються структурні підрозділи системи дистанційного навчання в більшості закладів вищої освіти. Збільшується кількість наукових розробок, присвячених впровадженню дистанційного навчання, регулярно проводяться наукові заходи. З'являються інформаційно-освітні середовища дистанційного навчання в організаційних структурах системи дистанційної освіти.

Наступний період, що тривав протягом 2005–2010 років, на думку автора періодизації, можна вважати застійним поступом системи дистанційного навчання. У цей час більшість закладів освіти, що не має фінансування та незалежності провідних закладів вищої освіти, стикнулася з низкою проблем на шляху впровадження дистанційного навчання. До таких проблем належала кадрова проблема, законодавчо-нормативна проблема, технічний аспект. Ю. Василенко наголошує, що за весь період з 2005 по 2010 роки в Україні так і не з'явилися ґрунтовні розробки з питань психології, дидактики та методики дистанційного навчання.

Початком нового періоду в розвитку дистанційного навчання в Україні, який триває й досі, вважається серпень 2010 року. У квітні 2013 р. вийшов Наказ МОН України № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» [11]. У ньому внесені поправки та чіткі визначення стосовно процесу впровадження дистанційної форми в освітній процес.

Зауважимо, що в цей час було розбудовано організаційну структуру дистанційного навчання, до якої ввійшли Рада з питань моніторингу розвитку дистанційної освіти при Кабінеті Міністрів України, Координаційна рада Міністерства освіти й науки України з питань дистанційної освіти, Український центр дистанційної освіти, регіональні центри дистанційної освіти в Харкові, Львові, Одесі, Донецьку, Дніпрі, Хмельницькому, локальні центри дистанційної освіти, базові центри дистанційної освіти за напрямками фахової підготовки, науково-методичні комісії за напрямками діяльності системи дистанційної освіти. Поточний період характеризується появою нових технічних та програмних засобів для підтримки дистанційного навчання.

Зазначимо, що сьогодні інформаційні технології посіли почесне місце й у медицині. 1965 року Університетом Вісконсіса було впроваджено масштабну освітню програму для лікарів з використанням формату телефонного викладання. А Університет Меморіал став першим університетом, який пропонував телевізійні трансляції медичних консультацій і курсів у віддалені райони Ньюфаундленду [4]. Позитивні результати сприяли організації телекурсів для студентів з інших міст не тільки на території Канади, а через супутники на територіях Європи, Австралії тощо [14].

Однак у медичній освіті України процес впровадження інформаційних технологій має складну історію. Як вважає Л. Ляхоцька, основною проблемою є сформоване в медичному світі переконання у тому, що навчити лікаря на відстані (дистанційно і за допомогою електронних технологій) неможливо [9]. Проте Всесвітньою організацією охорони здоров'я ще 1997 року був визначений новий напрям «Медична телематика», який був схарактеризований як діяльність, послуги й системи, пов'язані з наданням медичної допомоги на відстані за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій та спрямовані на сприяння розвитку світової охорони здоров'я, здійснення епідеміологічного нагляду й надання медичної допомоги, а також навчання управлінню й проведенню наукових досліджень у галузі медицини [1].

Вітчизняними дослідниками Л. Ляхоцькою та М. Ляхоцькою серед основних складників медичної телематики було виділено телемедицину, телематику у сфері медичних науково-дослідних робіт, телематику у сфері управління медичними послугами й теленавчання. Усі чотири напрями тісно взаємопов'язані, тому, працюючи в змістовному полі одного з них, дослідник стикається з необхідністю вирішувати завдання інших. Після явного визнання світовою громадськістю важливих змін, що відбуваються, скептичне відношення медичного світу до інформаційних технологій досить сильно похитнулося [9].

Отже, можемо стверджувати, що телемедицина виникла завдяки розвитку комп'ютерної техніки й телекомунікаційних технологій. Її головна позитивна якість – це можливість наближення висококваліфікованої медичної допомоги у важкодоступні райони. Одним із лідерів створення технологій дистанційного навчання й телемедицини в Україні вважається Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика (далі – НМАПО), співробітники якої мають суттєвий досвід в організації схожих навчальних курсів.

З 2005 року щорічно НМАПО імені П.Л. Шупика спільно із Запорізьким державним медичним університетом проводить дистанційну науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Актуальні питання дистанційної освіти та телемедицини».

У травні 2005 року вперше проведений передатестаційний очно-заочний цикл зі стоматології з елементами дистанційного навчання для фахівців-стоматологів Закарпатської області.

А влітку 2005 року розпочав роботу Центр дистанційного навчання НМАПО імені П.Л. Шупика, напрямками діяльності якого стали такі:

- дистанційне навчання;
- розробка дидактичних прийомів дистанційного навчання;
- вдосконалення принципів і методик формалізації знань;
- вдосконалення принципів передачі і контролю знань;
- апробація технологічного обладнання та програмно-апаратних засобів для впровадження дистанційного навчання в медичних закладах вищої освіти України.

Цього ж року відбулася низка подій, які сприяли становленню та розвитку дистанційного навчання в системі вищої медичної освіти України, а саме:

- уперше в Європі проведений сеанс дистанційного навчання з проблем діагностики та лікування туберкульозу за участю вчених та фахівців США, Словаччини, Польщі й України. З боку України взяли участь фахівці НМАПО ім. П.Л. Шупика та Запорізького державного медичного університету, Інституту фтизіатрії та пульмонології Академії медичних наук України;
- уперше в Україні проведено цикл тематичного вдосконалення для викладачів Запорізького державного медичного університету;
- уперше в Україні проведена дистанційна перевірка знань керівників лікувальних закладів;
- уперше в Україні розроблена типова платформа для використання телевізійних каналів передачі інформації [8].

Висновки. Отже, поява новітніх інформаційно-комунікаційних технологій стала новим етапом глобальної технологізації передових країн. Дистанційне навчання видозмінилося сьогодні з кабінет-

ного листування до використання інтернет-мережі та сучасних Web-технологій, які виконують актуальні завдання, пов'язані з обміном, об'єднанням і узагальненням науково-педагогічного досвіду впровадження інноваційних технологій у освітній процес медичних закладів вищої освіти.

Необхідність зміни системи медичної освіти і введення дистанційного навчання в освітній процес медичних університетів зумовлена такими передумовами:

– винятковим збільшенням обсягів медичних знань і швидкою зміною самого розуміння подій, фактів, явищ. За останні декілька років людство отримало стільки нових медичних знань, скільки не отримувало упродовж усієї історії нового розвитку;

– аналізом обсягу діагностичних і лікувальних даних, що постійно зростає, зумовлює швидку зміну концепцій, уявлень і навіть стандартів. Очевидно, що особливого значення набуває інформаційна децентралізація освіти. Вона сприяє актуальному вирішенню проблем забезпечення соціальної рівності, створення рівних можливостей для отримання медичної допомоги та медичної освіти незалежно від місця проживання та стану здоров'я і соціального статусу;

– стрімким розвитком дистанційного медичного навчання у світі.

Отже, використання дистанційного навчання у вищій медичній освіті стало невід'ємною частиною навчання студентів-медиків. Кожного року з'являється щось нове – віртуальні пацієнти, електронні медичні курси для планшетних комп'ютерів, віртуальні мікроскопи, масові відкриті онлайн-курси.

Подальшого вивчення заслуговують питання особливостей організації дистанційного навчання студентів-медиків.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Bashshur R. L. On the Definition and Evaluation of Telemedicine. *Telemed. J.* 1995. Vol. 1, N. 1. P. 19–30.

2. Bell R., Tight M. Open Universities: A British Tradition? Buckingham: The Society of Research

into Higher Education and the Open University Press, 1993. 180 p.

3. Keegan D., Rumble G. Distance teaching at university level. *The Distance Teaching Universities.* London : Croom Helm, 1982. 342 p.

4. Аллардис Р. Дистанционное образование в Канаде. *Международное сотрудничество.* 1999. № 1. С. 20–23.

5. Дистанційне навчання – це сучасно. URL: <http://mon.gov.ua/ua/comments/17415-distantsiyne-navchannya-tse-suchasno.-gazeta-osvita-ukrayini-24-vid-17.06.2013>.

6. Карпенко М.М. Розвиток дистанційного навчання як відповідь на сучасні виклики для України. *Стратегічні пріоритети.* 2014. № 4 (33). С. 102–105.

7. Ляхоцька Л., Ляхоцька М. Електронне навчання лікарів. *Теорія та методика управління освітою.* 2012. № 8. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v_8/16.pdf.

8. Луцкич У. Особливості дистанційної освіти в медицині. URL: distant-education-in-medicine_ukr.

9. Про затвердження Положення про дистанційну освіту : Наказ Міністерства освіти та науки України від 21 січня 2004 року № 40. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0464-04>.

10. Про затвердження положення про дистанційне навчання : Наказ Міністерства освіти України від 25 квітня 2013 року № 466. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>.

11. Попко І.А. Внесок наукових відкриттів і винаходів у розвиток дистанційного навчання. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.* 2009. № 15. С. 276–280.

12. Про затвердження Програми розвитку системи дистанційного навчання на 2004–2006 роки: Постанова КМУ від 23.09.03 року № 1494. URL: https://ru.osvita.ua/legislation/Dist_osv/3164/.

13. Хара О. Виникнення та сучасні умови функціонування дистанційної освіти. *Шляхи освіти.* 2006. № 3. С. 15–18.

14. Шуневич Б.І. Розвиток дистанційного навчання у вищій школі країн Європи та Північної Америки : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.01. Київ, 2008. URL: <http://dist.knteu.kiev.ua/index.php/ru/metodologiya-distantsijnogo-navchannya/25-rozvitok-distantsijnogo>.